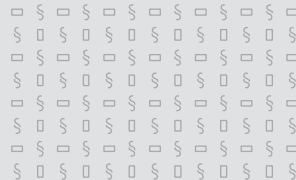

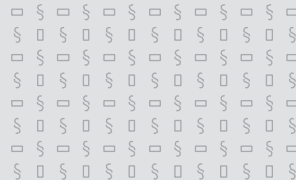

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVA DÍTĚTE A SOCIÁLNĚPRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

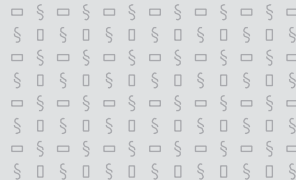
© Martin Kornel, 2012

LITERATURA

- *Fortin, J.*: Children's rights and the developing law. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.*: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006.
- *Hrušáková, M.* Dítě rodina a stát. Brno: MU, 1993.
- *Krausová, L., Novotná, V.*: Sociálně-právní ochrana dětí. Praha: Aspi, 2006.
- *Lenderová, M., Rýdl, K.*: Radostné dětství? Praha : Paseka, 2006.

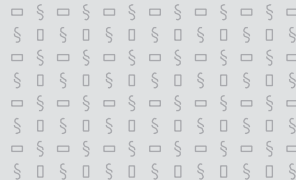

DĚTSTVÍ A MINULOST

- Počátky vnímání dětství jako období přesahující útlý věk sahají do druhé poloviny 18. století

TRAUMATA DĚTSTVÍ

- Děti zrozené mimo manželství
- Dětská úmrtnost
- Odložené děti a sirotci
- Dětská práce (zákon č. 420/1919 Sb. o práci dětí)
§ 4 (...) Užívati ku práci dětí před dokonaným 12. rokem jest zakázáno. Pouze při zemědělství a v domácnosti může býti užíváno dětí již po dokonaném 10. roce k pracím lehkým.

DÍTĚ A OBECNÝ ZÁKONÍK OBČANSKÝ

■ § 21 OZO

*Kdož pro nedostatek let, pro duševní vadu nebo jiné poměry nejsou způsobilí sami své záležitosti řádně spravovati, jsou pod zvláštní ochranou zákonů. Sem náležejí: **děti, které ještě nedokonalý roku sedmého; nedospělci, kteří ještě nedokonalý roku čtrnáctého; nezletilci, kteří ještě nedokonalý roku dvacátého čtvrtého svého života; pak: zuřiví, šílení a blbí, kteří jsou užívání svého rozumu buď zcela zbaveni, neb alespoň nejsou s to poznati následky svých činů; rovněž ti, jimž, jakožto osobám prohlášeným za marnotratníky, soudce zakázal další správu jejich jmění; konečně nepřítomní a obce.***

DĚTSTVÍ A SOCIALISMUS

- Rovnost dětí manželských a nemanželských

- § 30 z. 94/1963 Sb., zákon o rodině

O výchovu dětí pečují v nerozlučné jednotě rodiče, stát a společenské organizace, zejména Československý svaz mládeže a jeho pionýrská organizace.

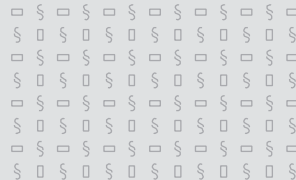
NĚKTERÉ TEORETICKÉ POHLEDY NA PRÁVA DĚTÍ

Paternalismus

x

= Dynamické sebeurčení

Autonomie

MEZINÁRODNÍ PRAMENY PRÁVA NA OCHRANU DĚTÍ

Společenství národů

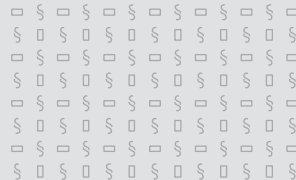
- 1924 - Ženevská Deklarace práv dětí

OSN

- 1959 - Deklarace práv dítěte
(usnesení VS OSN č. DE01/59)
- 1998 - Úmluva o právech dítěte
(sdělení č. 104/1991 Sb.)

Rada Evropy

- 1950 - Evropská úmluva o ochraně lidských práva a základních svobod
(sdělení č. 209/1992 Sb)
- Evropská úmluva o osvojení dětí; Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství; Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí; Evropská úmluva o výkonu práv dětí; Úmluva o styku s dětmi

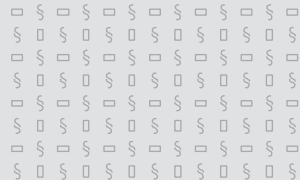

PRÁVA DÍTĚTE A ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- Čl. 1 *Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*
- občanská, politická, ekonomická a sociální práva
- obecné principy:
 - čl. 2 (zákaz diskriminace),
 - čl. 3 (princip nejlepších zájmů dítěte),
 - čl. 6 (právo na život)
 - čl. 12 (právo na respektování názoru dítěte)

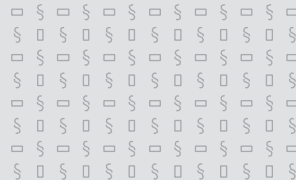
Klasifikace:

- 3P (protektce, participace, partnerství)
- LeBlanc (survival rights, membership rights, protection rights, empowerment rights)

EVROPSKÁ ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁVA A ZÁKLADNÍCH SVOBOD

- Práva dětí zohledňována především v oblasti rozhodování o porušení čl. 8 (právo na soukromý a rodinný život)
- Test porušení práva na soukromý nebo rodinný život
 1. Jedná se o rodinný nebo soukromý život?
 2. Bylo do práva na rodinný život zasaženo?
 3. Byl zásah nezbytný?
- Doktrina „margin of appreciation“

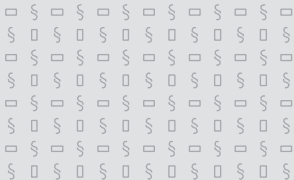

EVROPSKÁ ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁVA A ZÁKLADNÍCH SVOBOD

- *Sahin v. Germany (stížnost 30943/96)*
- Stížnost otce nemanželského dítěte pro porušení práva na rodinný život a na rovné zacházení (styk otce s dítětem)

ESLP:

Čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy byl porušen, neboť v případě nároku otce nemanželského dítěte na styk německé právo zatěžuje otce nemanželského dítěte důkazním břemenem, že styk musí být v nejlepším zájmu dítěte

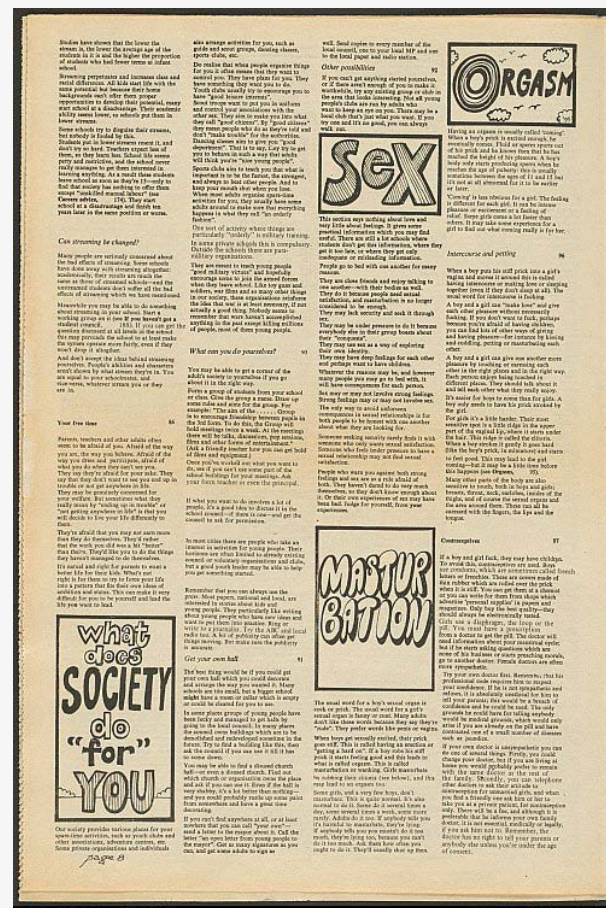
ÚMLUVA JAKO ŽIVOUČÍ INSTRUMENT

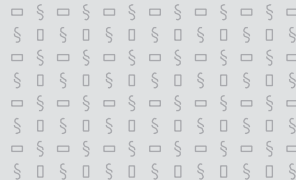
Handyside v. United Kingdom (stížnost 5493/72)

The Little Red Schoolbook

ESLP:

Vydavatelovo právo na
svobodu projevu (čl. 10) bylo
cenzurovo omezeno z
legitimního důvodu (ochrana
vývoje dítěte)

DÍTĚ JAKO STĚŽOVATEL

- *Nielsen v. Denmark*
(stížnost 10929/84)
- Stížnost chlapce (12 let), namítajícího porušení práva na osobní svobodu (čl. 5). Chlapec byl umístěn na 5 měsíců do psychiatrické léčebny na základě přání matky

ESLP:

Výkon rodičovských práv matky byl v zákonných mezích a toto omezení svobody nespadá pod rozsah čl. 5

- *Z and others v. The United Kingdom*
(stížnost 29392/95)

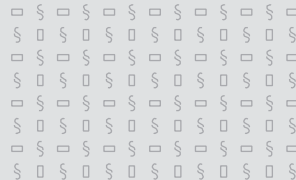
MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVA DÍTĚTE A ČESKÉ PRÁVO

PRINCIP NEJLEPŠÍCH ZÁJMŮ DÍTĚTE

- § 24 odst. 2 ZR - rozvod s tvrdostní klauzulí
*...bylo-li by to v rozporu se **zájmem těchto dětí**...*
- § 26 odst. 4 ZR - rozhodování o výchově
*...sleduje především **zájem dítěte**...*
- § 62 ZR - popření otcovství NSZ po uplynutí lhůty
*...vyžaduje-li to **zájem dítěte**...*
- § 62a ZR - popření otcovství NSZ před uplynutím lhůty
*...je-li to ve **zřejmém zájmu dítěte**...*

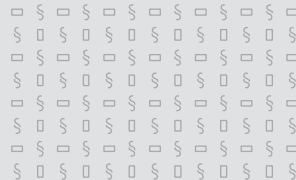
ZÁKAZ DISKRIMINACE

- čl. 2 ÚPD, čl. 1 a čl. 32 odst. 3 Listiny, zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon
- Děti zrozené z manželství a mimo ně (§ 50 ZR ca § 26 ZR)
- *D.H. and others v. The Czech Republic*
(stížnost 57325/00)
ESLP
Bylo porušeno právo na rovné zacházení (čl. 14 Úmluvy) ve spojení s právem na vzdělání (čl. 2 dodatkového protokolu)

PRÁVO NA RESPEKTOVÁNÍ NÁZORU DÍTĚTE A PRÁVO VYJÁDŘIT SVŮJ NÁZOR

- čl. 12 ÚPD, čl. 3 Evropské UoVPD, čl. 36 odst. 1 Listiny, § 31 odst. 3 ZOR, § 100 odst. 4 o.s.ř.
- II. ÚS 1945/08 - ústavní výchova pro záškoláctví
(...) Proto v případě rozhodování o nařízení ústavní výchovy dítěte staršího 12 let zásadně neexistuje důvod pro odepření práva dítěte na slyšení přímo soudem. (...)

DÍTĚ OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM

- Syndrom CAN
- Rodičovská zodpovědnost (§ 31 ZOR) - soudní zásahy (§ 44 ZOR)
 - pozastavení,
 - omezení,
 - zbavení (faktická eliminace rodiče z výchovy)

- Svěření do výchovy/péče (§ 50 ZOR odluha, § 25 ZOR rozvod)
 - individuální, společná, střídavá kritéria (§ 26 ZOR kritéria)

- Styk rodiče s dítětem (§ 27 ZOR)
 - úprava, omezení, zbavení (faktická eliminace rodiče z výchovy)

- Vyživovací povinnost rodičů a dětí (§ 85 a násl. ZOR)
 - (stejná životní úroveň)

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

■ § 1 ZSPOD

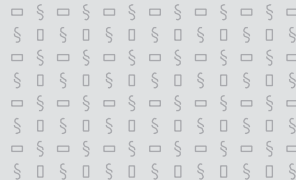
Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,*
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,*
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.*

■ Sociálně-právní ochranu dětí vykonávají orgány sociálně-právní ochrany dětí (§ 4 ZSPOD)

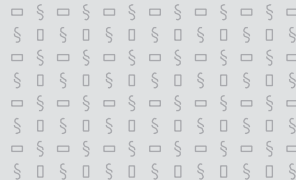
■ § 5 ZSPOD

Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte.

OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ I.

- Preventivní a poradenská činnost
- Výchovná opatření (§ 43 ZR):
 - Napomenutí
 - Stanovení dohledu
 - Uložení omezení
- Podává návrhy (§ 14 ZSPOD)
 - omezení nebo zbavení rod. zodpovědnosti, nařízení ústavní výchovy, předběžné opatření podle § 76b o.s.ř.
 - ...
- Zastupuje dítě
 - jako opatrovník, poručník

OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ II.

- Rozhodování o svěřením dítěte (§ 19 ZSPOD)
 - Do péče budoucích osvojitelů, předpěstounská péče
- Zprostředkování osvojení a pěstounské péče (§ 19a a násl. ZSPOD)
 - Vyhledávání dětí, vhodných osob, příprava těchto osob, výběr konkrétní osoby
 - Vedení evidence dětí a Evidenci žadatelů
- Úkony v souvislosti s ústavní a ochrannou výchovou (§ 28 a násl. ZSPOD)
 - Sjednává předání a přijetí, sledování výkonu, souhlas s pobytem dítěte mimo ústav

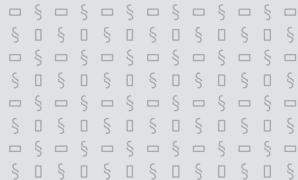
OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ III.

- Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost (§ 31 a násl. ZSPOD)
- Sociálně-právní ochrana ve vztahu k cizině (§ 35 a násl. ZSPOD)

DALŠÍ ČINNOST OSPOD

- Zpráva o osobních, rodinných a sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého (§ 56 zákona o soudnictví ve věcech mládeže)
- Účast na hlavním líčení nebo veřejném zasedání v řízeních v trestních věcech mladistvých
- Podává návrh na vydání předběžného opatření podle § 76a zákona o rodině

ŘÍZENÍ PODLE ZÁKONA O SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ

- **Není-li stanoveno jinak, řídí se řízení zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád (§ 60 ZSPOD)**
- **Místní příslušnost (§ 61 a násl. ZSPOD)**
 - primárně dle místa trvalého pobytu dítěte
- **V řízení se projednávají **přestupky** a **správní delikty****